

T. B. M. M.

ZABIT CERİDESİ

Yüz on dördüncü İçtima

21.11.1337 Pazartesi

Münderecat

	Sayfa		Sayfa
1. — Zaptı sabık hulâsası	276	Beyin, Altın ve gümüşten mamul hilyatı taşıyan erkek ve kadından vergi alınmasına dair kanun teklifi (2/387)	277
2. — İcra Vekilleri muamelâtı	286	5. — Takrirler	286
1. — Nafia Vekili Rauf Beyin istifanamesi	286:288	1. — Van Mebusu Haydar Beyle arkadaşlarının, dâvayı millinin tahakkuku hususunda gayret sarf etmiş olan Madam Gollis'e Meclisce beyanı teşekkür edilmesine dair takriri	286
2. — Rauf Beye itimat beyan edilmek suretiyle Nafia Vekilliğine intihabının takviyesi	288,289	6. — Sualler	277
3. — Âzayı kiram muamelâtı	277,286	1. — Konya Mebusu Kâzım Hüsnü Beyin, Konya'da askerî mütaahhitlerin matluplarının ademitesviyesi sebebine dair Maliye Vekâletinden sual takriri	277
1. — Dördüncü Şubeden encümenlerdeki münhallere intihabedilen âza	277	2. — Cebelibereket Mebusu İhsan Beyin, 150 bin kilo tütün hakkında Müdafai Maliye Vekâletinden sual takriri	277
2. — Trabzon Mebusu Hafız Mehmed Beyin Tetkik Heyetinden istifası	277	7. — Müzakere edilen maddeler	277
3. — Malta'dan avdet etmiş olan Sivas Mebusu Vâsıf Beyin Meclise takdimi	286	1. — İdarei kura ve nevahi Kanunu lâyihası ve Dahiliye Encümeni mazbatası	277:
4. — Teklifler	276		286
1. — Bursa Mebusu Operatör Emin Beyin, Manda ve beygir gibi hayvanatı ehliyeden vergi alınmasına dair kanun teklifi (2/386 Mür.)	276:277		
2. — Bursa Mebusu Operatör Emin			

BİRİNCİ CELSE

Açılma saati : 2, sonra

REİS — Birinci Reisvekili Hasan Fehmi Beyefendi

KÂTIPLER : Mahmud Said Bey (Muş), Ragıb Bey (Kütahya)

REİS — Meclis küşadedildi. Zaptı sabık hulâsası okunacaktır.

(Zaptı sabık hulâsası okundu.)

1. — ZAPTI SABIK HULÂSASI

Birinci Celse

Birinci Reisvekili Hasan Fehmi Beyefendinin tahtı Riyasetlerinde bilnikat zaptı sabık hulâsası kıraat ve aynen kabul olundu. Karesi Mebusu Vehbi Bey vasıtasıyla Çatalca Müftülüğünden Makamı Riyasete mevрут tebrik telgrafı kıraat ve cevap yazılması tensibedildi. Kavanini Maliye Encümeninin şayanı kabul olduğuna dair mazbatasıyla mevрут tarik bedeli nakdîsinin beşinci maddesinin tadili hakkındaki lâyihai kanuniye Dahiliye Encümenine, Kângırı Mebusu Tefik Efendinin vesaiti nakliyyeye dair sual takriri Müdafaai Milliye Vekâletine havale edildi. Tecavüz ettirdikleri müddetin mezuniyetten adedilmesine dair İsparta Mebusu Nadir, Diyarbekir Mebusu Hamdi, Mardin Mebusu Mithat, Muş Mebusu Osman Kadri, Bitlis Mebusu Resul, Sadullah, Van Mebusu Hakkı, Hakkâri Mebusu Tufan, Bolu Mebusu Abdullah, Kars Mebusu Fahreddin beylerle, Malatya Mebusu Hacı Garib Ağa hakkındaki Divanı Riyaset mukarreratı kabul olundu.

Gaziantep Mebusu Ali Cenani Beyle rüfeka-sının Antep mebanisinin tamiri için kat'edilecek keresteden üşür alınmamasına ve düşman istilâsından dolayı mutazarrır olan Antep ahalisine muavenet icrasına ve Bursa Mebusu Emin Beyin Muafiyeti Askeriye Vergisine dair teklifleri Lâyiha Encümenine havale ve hiyaneti vataniye ile mahkûm Beyşehirli Osmanoğlu İbrahim hakkındaki hükmün ref'ine dair Adliye Encümeni mazbatasını kabul olundu; tahkikatı teşriiye icrasına mütaallik takrirle verilmiş olan istida bakur'a tetkik edilmek üzere dördüncü Şube-

ye havale edildi. Bilâhara Maarif Vekâleti için intihap icra edilerek teneffüs için celse tatil olundu.

İkinci Celse

Hasan Fehmi Beyefendinin tahtı Riyasetlerinde bilnikat Maarif Vekâleti için icra edilen intihabata Karesi Mebusu Vehbi Beyin (105) rey ile ihrazı ekseriyet eylediği tebliğ olundu. Tetkiki hesabat vazifesini görecek heyet için her subeden birer zatın intihabına karar verildi. Hiyaneti vataniye ile mahkûm Trabzon'lu Rasim ile rüfekası hakkındaki hükmün ref'ine dair Adliye Encümeni mazbatasını kabul olundu.

Bilâhara Hükümet inhisarında bulunan mevaddın beyiye hakkının mâlûlini guzata hasrı hakkındaki lâyihai kanuniyenin encümeden mevрут (1), (2), (4) neü maddelerinin şekli müaddeli aynen ve heyeti umumiyesi bilittifak kabul olundu. Mükellef etibba ve baytarlar hakkındaki lâyihai kanuniye dahi müzakere edilerek nazarı dikkate alınan takrir mucibince tadil olunmak üzere Müdafaai Milliye ve Sıhhiye encümenlerine havale olunup Pazartesi günü içtima olunmak üzere celseye nihayet verildi.

Birinci Reisvekili Kâtip Kâtip
Hasan Fehmi Mahmud Said Atif

REİS — Zaptı sabık hakkında mütalâa var mı efendim? (Kabul sesleri) Zaptı sabık aynen kabul edildi.

4. — TEKLİFLER

1. — Bursa Mebusu Operatör Emin Beyin, Manda ve beygir gibi hayvanatı ehliyeden vergi alınmasına dair kanun teklifi (2/386 mü.)

REİS — Bursa Mebusu Operatör Emin Beyin, Manda ve beygir gibi hayvanatı ehliyeden vergi istifasına dair olan teklifi kanunisi var. (Ret, ret sadaları) (Şiddetli gürültüler)

Teklifi kanuni bir hakkı mübeceel ve mukaddestir. Teklifi kanuniyi Lâyiha Encümenine havale edelim. Ondan sonra ret edelim. (Gürültüler ve ret sadaları).

Efnedim, Lâyiha Encümenine havalesini kabul edenler lütfen ellerini kaldırsın. (Ret sadaları). Kabul edilmedi.

TUNALI HİLMİ B. (Bolu) — Efendim, reddedecek olan Lâyiha Encümenidir.

2. — *Bursa Mebusu Operatör Emin Beyin, Altın ve gümüşten mamül kıyafat taşıyan erkek ve kadından vergi alınmasına dair kanun teklifi (2/387)*

REİS — Bursa Mebusu Operatör Emin Beyin, Ziyet eşyasından vergi istifasına dair teklifi kanunisini Lâyiha Encümenine havale ediyoruz. (Anlıyamadık sesleri) Meselâ kıravat iğnelerinden filân.

6. — SUALLER

1. — *Konya Mebusu Kâzım Hüsnü Beyin, Konya'da askerî mütaahhitlerin matluplarının ademitesviyesi sebebine dair Maliye Vekâletinden sual takriri*

REİS — Konya Mebusu Kâzım Hüsnü Beyin, Konya askerî mütaahhitlerinin matlubâtının ademitesviyesi hakkında Maliye Vekâletinden sual takririni Maliye Vekâletine havale ediyoruz.

2. — *Cebelibereket Mebusu İhsan Beyin, (150) bin kilo tütün hakkında Müdafaa-i Milliye Vekâletinden sual takriri*

REİS — Yüz elli bin kilo tütün hakkında Cebelibereket Mebusu İhsan Beyin sual takriri var. Müdafaa-i Milliye Vekâletine havale ediyoruz.

3. — AZAYI KIRAM MUAMELÂTI

1. — *Dördüncü Şubeden encümenlerdeki münhallere intihabolanın, âza*

REİS — Dördüncü Şube; Adliye Encümenine Trabzon Mebusu Hafız Mehmed Beyi ve Sird Mebusu Mustafa Sabri Efendiyi, Müdafaa-i Milliye Encümenine Lâzistan Mebusu Necati Beyi intihabetmiş.

2. — *Trabzon Mebusu Hafız Mehmed Beyin, Tetkik Heyetinden istifası*

REİS — Hafız Mehmed Bey, Adliye Encümenine intihabetildiğinden dolayı, evvelce intihabetildiği Encümeni Tetkikten istifa ediyor. Yerine başka bir zatın intihabı icra edilecek.

7. — MÜZAKERE EDİLEN MADDELER

1. — *İdarei kura ve nevahi Kanunu lâyihası ve Dahiliye Encümeni mazbatası*

REİS — Efendim, evrakı varidemiz bitmiştir. Tensip buyurursanız bugün İdarei nevahi Kanununun müzakeresine başlayalım. (Muvafık sesleri) İdarei Nevahi Kanununa başlıyoruz.

LÜTFİ B. (Malatya) — Encümenden gelen tadil takrirleri vardır.

REİS — Efendim, otuz dördüncü maddeyi müzakere edeceğiz.

Beşinci kısım

Reylerin tadat ve tasnifi

MADDE 34. — Rey itası muamelesinin hitamında derhal tadat ve tasnif muamelesine iptidar olunur. İşbu muamelenin bilâfâsıla icra ve ikmalî lâzımdır.

REİS — Tensip buyurursanız bu faslın 32, 33 ncu maddelerinin müzakeresini şimdilik tehir edelim. Çünkü intihabın şekline dair evvelce Meclisi Âliniz bir takrir kabul etmişti. O esas dairesinde encümenin bu maddeleri yeniden tetkiki lâzımdır. Bunlar kâğıtla intihap esasına göre tanzim edilmiş ve Meclisiniz kabul ettiğiniz takrirle intihapta başka sistem kabul ettiğinizden bunları şimdilik tehir edelim. O halde 34 ncu maddeyi müzakere edelim.

FAHREDDİN B. (Kars) — Efendim, zaten üç maddede o sistem kabul ediliyorsa o dakika sandıklar açılır ve reyler tasnif edilir.

REİS — Fahreddin Bey bununla bu maddenin de tehirini mi teklif ediyorsunuz?

FAHREDDİN B. (Kars) — Hayır, maddenin aynen kabulünü teklif ediyorum. Çünkü, o yazısız kâğıtlar atıldığı zaman da sandıklar açılır. O vakit reyler tasnif edilir.

TUNALI HİLMİ B. (Bolu) — Reis Bey müzakereye altıncı kısımdan başlarsak iyi olur. Çünkü beşinci kısım tamamıyla intihaba aittir.

REİS — Otuz dördüncü madde hakkında

başka söz istiyen var mı? Tadıname de yok. Otuz beşinci maddeye geçilmesini tensip buyuranlar lütfen ellerini kaldırsın. Otuz beşinci maddeye geçilmiştir.

MADDE 35. — Tadad ve tasnif muamelesine vekiller dahi iştirak ederler. Vekil tâyin edilmemiş ise heyeti intihabiye reisi tarafından okuyup yazmaya muktedir müntahiplerden iki kişi bittefrik heyete kabul olunur. Bunlar huzurunda intihap sandıkları birer birer küşat ve içlerinde zuhur eden rey puslaları ayrı ayrı tadadolarak rey alan isimler bir zabıt varakasına kayıt ve kimlerin ne kadar rey almış oldukları bilhesap tasrih ve işbu varakanın ziri heyet tarafından tasdik olunur.

TUNALI HİLMİ B. (Bolu) — Reis Bey rica ederim, beyhude yere vakit geçireceğiz. Bu kısmı geçelim. Altıncı kısma başlayalım.

REİS — Başka söz istiyen var mı efendim?

TUNALI HİLMİ B. (Bolu) — Bendenizin söyleyeceklerim var. Fakat söylemem. Çünkü, evvelki maddeler henüz taayyün etmemiştir.

HÜSEYİN AVNİ B. (Erzurum) — Hilmi Beyin buyurdıklarına göre bu maddeler kalsın da sonra müzakere edelim.

REİS — Efendim, iki şık var. Birisi, bu faslın müzakeresini bırakalım, diğerine başlayalım. Diğer birisi de, bu fasıl intihap şekli, ister yuvarlaklarla olsun, ister puslalarla, her ne şekillerle olursa olsun, müzakere edebiliriz.

Şimdi evvelâ bu faslın müzakeresinin tehirini reyinize vaz'edeceğim. Bu faslın tehirini kabul edenler lütfen ellerini kaldırsın. Kabul edilmedi.

35 nci madde hakkında başka söz istiyen var mı? (Hayır sesleri) 35 nci madde hakkında müzakereyi kâfi görüp 36 nci maddeye geçilmesini kabul buyuranlar lütfen ellerini kaldırsın. Kabul edildi.

TUNALI HİLMİ B. (Bolu) — Ekseriyet yok efendim. İki el kalktı.

REİS — Hilmi Beyefendi, birinci müzakere de söz alan zevat sözünü bitirdi. Tadıname bulunmazsa karar şekle aidolduğu için esasen reis diğer maddeye geçebilir. Çünkü, tadıname yok. Söz alan da yok. İki el kalkmış, üç el kalkmış, demeye hacet yoktur.

MADDE 36. — Âtide tadadolarak rey puslaları keenlemeyekün hükmündedir.

1. Heyeti intihabiye tarafından tevzi olunan rey puslalarının gayrı olanlar.

2. Hiçbir ismi havi olmıyanlar.

3. Havi olduğu esami okunmıyacak derecede olanlar.

4. İntihabolunmak hakkını haiz olmıyan kimselerin esamisini muhtevi bulunanlar (O zata munhasır olmak üzere)

5. İntihabolunan kimselerin hüviyetini mutazammın olmıyanlar. (Yalnız o zata munhasır olmak üzere)

6. Derununda adedi muayyenden fazla esami muharrer bulunanlar (Baştan itibaren adedi muayyenden sonraki isimleri tayyedilmek üzere)

TEVFİK Ef. (Kângırı) — Efendim, yalnız otuz altıncı maddenin beşinci fıkrasında (İntihabolunan kimselerin hüviyetini mutazammın olmıyanlar) deniyor. Müntahibolan zatın hüviyeti meşhur olur, zikirden müstağni olur, hüviyetini söylemez. Binaenaleyh bu gibi adamların reylerinin keenlemeyekün addedilmesi doğru olmaz.

LÜTFİ B. (Malatya) — Bu maddenin de diğer maddelerle müzakeresi lâzımgelir.

REİS — Efendim, tahrirî intihaba taallük ediyor. Tensibederseniz diğerleriyle beraber müzakere edilmek üzere tehir edelim.

TEVFİK Ef. (Kângırı) — Reis Beyefendi İntihabın yuvarlak usulüyle encümence kabul edilip edilmeyeceği malûm değil. Kabul edildiği takdirde heyeti umumiyede kabul edilip edilmeyeceği meşkûktür. Meşkûk bir şey için maddenin tehiri caiz değildir.

REİS — Efendim Meclis bu tavrı nazarı dikkate almıştır ve encüme vermiştir. Tensip buyurursanız 36 nci maddeyi diğer maddelerle müzakere etmek üzere tehir edelim. Encümenden gelecek şekilden sonra müzakere edelim. 37 nci maddeye geçelim.

MADDE 37. — Tadad ve tasnif muamelesinin hitamında bir zabıtname tanzim olunur. İşbu zabıtname mevaddı âtiyeyi ihtiva eder.

1. Yevm ve mahalli intihap

2. Heyeti intihabiye âzası ile vekillerin veya tadad ve tasnif muamelesine iştirak eden müntahiplerin isim ve şöretleri.

3. İntihap cetvelinde mukayyedolan müntahiplerin miktarı.

4. Rey veren müntahiplerin miktarı.

5. Müntehiplere tevzi olunan, intihap san-

dıklarına atılan ve sandıklarda zuhur eden ve keenlemyekün addolunan puslaların miktarı.

6. Rey alanların isim ve şöhretleriyle kazandıkları reylerin miktarı.

TUNALI HİLMİ B. (Bolu) — Reis Bey söz isterim. 37 nci madde hakkında tay teklif ediyorum. Hakkımdır.

REİS — 37 nci madde hakkında söz istiyen var mı, efendim?

FAHREDDİN B. (Kars) — Yalnız bir mesele vardır. Bu maddede dahi; (Sandıklarda zuhur eden ve keenlemyekün addedilen puslaların adedi) deniyor ki, zaten yazısız pusla atılacak?

REİS — Efendim, 37 nci madde hakkında başka söz istiyen var mı? 37 nci madde hakkında birinci müzakereyi kâfi görüp otuz sekizinci maddeye geçilmesini kabul edenler, lütfen ellerini kaldırsın. Kabul edildi.

MADDE 38. — İntihap zabıtnamesi heyeti intihabiye reisi ve âzasiyle tadat ve tasnif muamelesine iştirak eden vekil veya müntahipler tarafından tasdik ve intihaba esas ittihaz olunan intihap cetvelinin bir sureti aynen bir defteri mahsusaya kaydedildikten sonra intihaba mütaallik evrak ile birlikte kazaya irsal ve kaymakam tarafından derhal vilâyet şûrasına tevdi olunur. Evrakı intihabiye ve nahiyenin nüfusuna nazaran âzalığa ve namzetliğe intihabedilmiş olanların esamisi vilâyet şûrasınca defteri mahsusuna kaydedilir. Ve keyfiyet nahiye müdürüne bildirilerek ahaliye ilân olunur.

REİS — 38 nci madde hakkında söz istiyen var mı?

SÜLEYMAN SIRRI B. (Yozgad) — Efendim intihabın icrasından sonra intihap cetveli kazaya gönderilir ve oradan da kaymakam vilâyet şûrasına gönderiyor, vilâyet şurası evrakı tetkik ettikten sonra doğrudan nahiyeye gönderiyor. Ortadan kaza kalkıyor.

LÜTFİ B. (Malatya) — Bu maddede, (Evrakı intihabiye ve nahiyenin nüfusuna nazaran âzalığa ve namzetliğe intihabedilmiş olanların esamisi vilâyet şûrasınca defteri mahsusuna kaydedilir ve ahaliye ilân olunur.) deniyor. Halbuki: Biz; hem âza, hem namzet, her ikisinin bir arada intihabı gayriceaiz olduğuna dair geçenlerde bir karar vermiştik. Binaena-

leyh bu yalnız teşvişi ezhamı mucibolmaktan başka bir faideyi münticolmıyacaktır. O madde bu yolda tadil edilmek üzere encümene gitmiştir. Encümeden gelip henüz tesbit edilmemiştir. Bu namzetlik kelimesinin buradan tayyî lâzımgelir. İkinci müzakeresinde icabederse lâve ederiz. Yoksa şimdi bir sandık namzetler için, ayrıca bir sandık da âzalar için vaz'edeceğiz. Her ikisini bir arada intihabedeceğiz. Bu ise teşvişi ezhamı mucibolmaktan başka bir şey değildir. Ve buna ihtiyaç yoktur. Zaten inhilâl vukubulursa derececi saniyede rey alanlar münhali ikmal ederler. Onun için bu fıkra büsbütün zaittir. Yani: Namzet intilabı bütün bütüne fazla ve zaittir.

REİS — Efendim Madde hakkında başka mütalâa var mı? (Yok, sesleri) Yozgad Mebusu Sırrı Beyin takriri var:

Riyaseti Celileye

Maddedeki; (Kazaya irsal ve kaymakam tarafından) fıkrasının tayyını teklif ederim.

Yozgad

Süleyman Sırrı

REİS — Efendim esbabı mucibesini de izah ettiler. Bu tadilnameyi nazarı dikkate alanlar lütfen el kaldırsın. Lütfen ellerinizi indiriniz. Nazarı dikkate almayanlar lütfen el kaldırsın. Nazarı dikkate alındı.

Nazarı dikkate alınan tadilname ile bu maddeyi encümene gönderiyoruz.

Yine bu maddeye mütaallik namzetlik kelimesinin tayyını Lûtfi Bey teklif ediyorlar. Esbabı mucibesini de izah ettiler. Bu tadilnameyi nazarı dikkate alanlar lütfen el kaldırsın. Lütfen ellerinizi indiriniz. Aksini reye koyacağım. Namzetlik kelimesinin ipkasma taraftar olanlar lütfen el kaldırsın. Tayyedilmiştir, efendim.

HÜSEYİN AVNİ B. (Erzurum) — Reis Bey müstenkilere bakınız rica ederim.

REİS — Efendim, şimdi madde tadilnamelerle encümene gidiyor. Encümen tetkik eder. İsterse yeni bir şekil teklif edebilir.

MADDE 39. — Hangi intihabın keenlemyekün olduğu vilâyet şûrasınca tâyin olunur.

TEVFIK Ef. (Kangır) — Efendim intihabları keenlemyekün addettirecek kanun olmalı-

dır. Hiçbir şûra olmamalıdır. Çünkü memleket-
te intihap büyük bir siyasettir. Vilâyet şûrala-
rına, intihaptan kendi işlerine yaramıyacakların
reddi ve işlerine yarıyacakların kabulü salâhi-
yeti verilirse o vakitte intihapta selâmet kalmaz.
Zira birçok nümunelerini, emsallerini gördük.
Bunu kanuna terketmelidir. Şûralara tevdi et-
memelidir.

MÜFİD Ef. (Kırşehir) — Efendim,, madde-
yi bendeniz gayet acip gördüm. Hangi intihabın
keenlemyekûn olduğuna şûra karar veriyor.
İstediği intihabı keenlemyekûn, istediğini mak-
bul addediyor. Bunun için kanun dairesinde ya-
pılmış bir intihabı veyahut kanuna muhalif ola-
rak yapılan bir intihabı; ahalinin kendisinin in-
tihabettiği şûra âzalarını mafevkindeki şûra is-
terse kabul eder. İsterse etmez gibi hürriyetle-
rini takyidedecek bir salâhiyet vermemelidir.
Binaenaleyh; bendenizce bu maddenin tasrih ve
tashihi lâzımdır. (Doğru, sesleri)

İSMÂİL SAFA B. (Mersin) — Efendim, bu-
rada bir noktanın daha tenviri lâzımgelir. Yapı-
lan intihabatı vilâyet şûrası tetkik ediyor. Hal-
buki vilâyet şûrasının münakit olmadığı zama-
na tesadüf eden intihabatı kim tetkik edecektir?
O vakit denebilir ki; vilâyet şûrasının intihabet-
tiği dört kişiden mürekkep encümeni vilâyet
bunlara baksın. Demekki bu intihabı tetkik et-
mek dört kişinin elinde kalır. O halde bu dört
kişinin eline kırılmak doğru mudur, doğru de-
ğil midir? İcra edilen intihabın mümkün oldu-
ğu kadar bitaraf bir surette tetkiki icabeder.
Bu tetkiki dört kişinin eline bırakırsak o vakit
birtakım mahazirin tevellüdü muhtemeldir. Bu
maddenin daha sarıh bir şekilde yani suiistima-
le meydan verilmeyecek bir şekilde tesbit ve tâ-
yini icabeder.

REİS — Encümen namına mütalâa var mı?

**MAZBATA MUHARRİRİ ZEKÂİ B. (Ada-
na) —** Efendim hangi intihabın keenlemyekûn
olduğu alt tarafında, altıncı kısımda ahkâmı
cezaiyede, tâyin edilen maddelerde musarrahtır.
Bilhassa 46 ncı maddede tasrih olundu-
ğu üzere birtakım cezaları istilzam edecek
olan suiistimalalât dolayısıyla intihabın feshi
meselesidir. Binaenaleyh doğrudan doğruya in-
tihabın feshi vilâyet şûrasına tevdi edilmiş
bir hakkı sarıh değildir. İntihabat esnasında
cereyan edecek olan suiistimalât münasebe-

tiyle failleri mahkemeye tevdi edildikten ve
bunlar tahakkuk ettikten sonra intihabatın
yolunda cereyan etmemiş olduğundan o inti-
habın feshine karar verecektir. Ve bittabi de-
min efendi hazretlerinin buyurdıkları gibi
intihabatın gerek tasdikı ve gerek feshi, İn-
tihabat Kanununa muvafakati kaydı nazarı
dikkata alınmasıyla olur. İntihabat usulü
dairesinde cereyan etmiş ve müşteki, müddei
bulunmamış ise vilâyet şûrası intihabatı tas-
dik etmiş olacaktır. Müracaatler esasen mah-
kemei aidesine tevdi olunacak ve mahkemece
zaten maznun ise vilâyet şûrasının tasdik et-
tiği intihabat nazarı itibara alınmaz. Şayet
bundan mütevellit fenalıklar var ise bun-
ların failleri tecziye edilir. Vilâyet şûrası, in-
tihabatı tasdik etmiş iken bilâhara meydana
çıkacak suiistimalât dolayısıyla evvelce mah-
mece tetkik ve tasdik edilen intihabatın feshi-
ni dahi icabettirebilir.

TEVFİK Ef. (Kângırı) — Şu halde bu mad-
de nakıstır, bir parça tasrih ister.

ZEKÂİ B. (Devamla) — Arzu buyurur-
sanız «İntihap Kanununa muvafık olarak ce-
reyan etmiş olan intihabatın tasdikı ve mu-
vafık olmyan intihabatın vilâyet şûrasınca
keenlemyekûn addi encümenin tensip ve ka-
rariyle olur» diye maddeye bir tasrih konur.
(Olur, sesleri) Encümene iade etsinler. Bu
maddeye mutlaka «İntihap Kanununa muvafık
olanlar tasdik olunur ve olmyanlar tasdik
edilmez» diye böyle bir kayıt konulacak olur-
sa filhakika, vilâyet şûrası her vakit muna-
kit değildir. Bir encümen vardır, o encümen
yapacaktır, demektir encümen dört beş kişi-
den mürekebolmasına nazaran bütün nahiye
şûraları intihabatını tasdik veya reddetmek
hakkını encümene vermek, encümeni âliniz
için cidden şayanı mülâhazadır. Mutlaka «İnti-
hap Kanununa muvafık olanlar tasdik olu-
nur ve olmyanlar tasdik edilmez» diye bir
kayıt ilâve edilirse o vakit isterse bu hak
vilâyet şûrasına verilsin, isterse encümene ve-
rilsin, madem ki, kanunla telif etmek mecbu-
riyetindedir, artık bu cümle kanunda kalma-
mak lâzımgelir.

MÜFİD Ef. (Kırşehir) — Efendim, bu mad-
de ile encümenin maksadı anlaşıldı. Ama ge-
lecek ahkâmı cezaiyeye mâtuf olmak suretiy-
le taayyün etti. Şimdi verdikleri izahata na-

zaran şûraların yapmış olduğu intihabı mukayyet ve muğlak bir surette kabul etmiş oluyoruz. Nahiye şûrası tarafından intihabedilen âzanın intihabatında veyahut intihabatın heyeti umumiyesinde bir yolsuzluk varsa, bunların memuriyeti vilâyet şûralarınca tasdik edilecektir... Demek ki biz halka doğru değil, merkeziyete doğru gidiyoruz. Şu halde doğrudan doğruya kendi intihabını yapan bir şûra, kendi âzasını iskat hakkını da haizdir. İdarei Vilâyet Kanununda Mecalisi Umumiye intihabatında bir yolsuzluk ve kanunsuzluk olursa ve kezalik meclisi mebusan âzalığına intihabolunan âzanın mâni intihap bir hali varsa ve intihabatta bir yolsuzluk mevcut ise feshe o meclis karar verdiği halde ve bu salâhiyet o meclise verildiği halde neden zavallı köy halkına, nahiye halkına bu salâhiyeti vermiyoruz da vilâyet şûralarına tevdi ediyoruz?

Sonra vilâyet şûraları hali içtimada değil iken de bu hakkı vilâyet meclislerine veriyoruz. Şu halde derece derece köylünün hukukunu diğer büyüklerin eline veriyoruz. Binaenaleyh bu maddenin tayyini teklif ediyorum. İntihabatta bir yolsuzluk olursa bu mesele; ahkâmı cezaiyede olduğu gibi doğrudan doğruya mahkemeye gider. Mahkemece intihabata fesat karıştığı tahakkuk ederse mahkeme fesat karıştıranlar hakkında cezalarını verir. Ve bu suretle netice de hâsıl olur, ve hakkı da muhafaza edilmiş olur.

LÜTFİ B. (Malatya) — Efendim, mademki intihabat vilâyet şûralarınca tasdik edilecek. İntihabatta fesat zuhuru takdirinde meseleyi mahkemeye tevdi ederiz ve madem ki mahkemeye tevdi etmiyoruz. Vilâyet şûrasına da vermek hatadır. Meseleyi mahkemeye tevdi etmiyoruz, mahkemece evvelâ ceza tertilbedilir ve badehu nahiye şûrasınca da intihap feshedilir.

MUSA KÂZİM Ef. (Konya) — Efendim, hangi intihabın keenlemeyekün olduğunu tâyin hususunda vilâyet şûrası salâhiyeti tammeyi haizdir. Yani intihabın hangi sebeple keenlemeyekün addedildiği maddede musarrahtır. Bu hususta vilâyet şûrasına bir hak bahşolunuyor. Bu ciheti de Müfid efendi ve Tevfik efendi hocalarımız izah ettiler. Mazbata Muharriri bey: Bu maddenin kuvvei teyidiyesi altıncı kısımda yani ahkâmı cezaiye bahsinde mevcuttur; yani intihabata her ne suretle olursa olsun fesat karıştıranlar mahkemeye tevdi edilir. Mahkemede faille-

rin irtikâbetiği cürüm tahakkuk ettikten sonra bu intihabın keenlemeyekün olduğu da anlaşılır. Ve o zaman karar verilmiş olur. Bu suretle intihabata fesat karıştıranlar mahkemeye tevdi edilir ve cezalarını görürler. Fakat intihabata fesat karışmış diye mahkemeye şikâyet ve ihbarat vukubulursa muhakemenin icrası, fesat karışık karışmamasının tâyini ve fesat karıştıranların tahkik ve tetkiki ve tatbiki ceza, iki üç seneye tevkuf eder. Bu suretle intihabata fesat karışık karışmadığını tetkik etmek ve intihabatın keenlemeyekün olduğunu ispata kalkışmak şûraların içtima etmemesini kabul etmektir ve şimdiye kadar da İntihabı Mebusan Kanununda öyledir ki; intihabata fesat karıştıranlar, tehdidedenler, mahkemeye tevdi edilir, onlar cezalarını görürler. Fakat intihabedilen mebusun mebusiyetine halel gelmez. İntihabedilen zatın şekli intihabı, Meclisi Mebusan Encümeninde tetkik edilir. Ve kabul olunur. O usul daha doğrudur. Vilâyet şûrasına verilmekte mâna ve mahal yoktur. Nahiye şûrası tetkik eder. Gerek İntihap Kanununa ve gerek Nevahi Kanununa muhalif olarak intihabat varsa ve intihabatı keenlemeyekün addedecek esbap mevcut ise bunu reddeder veyahut kabul eder. Binaenaleyh bu meseleyi ahkâmı cezaiye ile tevfik ve terdif etmek, netice mahkemeden gelinceye kadar şûrayı muattal bir halde bırakmak doğru değildir. Ve bunun imkânı da yoktur. Bu hakkı nahiye şûrasına vermek doğru ve kâfidir.

TUNALI HİLMİ B. (Bolu) — Efendim madde aleyhinde söyliyene arkadaşlarımız eidden haklıdır. Yalnız bu maddeye mukabil bu lâyhada diğer bir maddenin bulunması icab ediyor ki, matteessüf yoktur. İntihabat neticesinde veyahut intihabat esnasında bir hiyle tahakkuk ediyor. Bilhassa netice itibariyle meydana çıkacak hiyleyi nazarı itibara alalım. Bu takdirde heyeti intihabiye ne yapacak? İşte bu suale cevap verecek bir madde bulunmuyor. Binaenaleyh bu hususta encümenin nazarı dikkatini celb ederim. Bu esasca bir madde tesbit edilsin. İntihabatın neticesinde pusla veya yuvarlak itibariyle yüz müntahip varken meselâ yüz bir yuvarlak çıkıyor. Yüz kişi, yüz müntahip rey vermiş ve meselâ doksan dokuz rey çıkıyor. Demek oluyor ki, intihabatta fesat vardır. Şimdi şu madde mucibince bu mesele ta vilâyet şûrasına kadar gidecekmiş? Veyahut nahiye şûrası açılıncıya kadar bekliyecek mi? Yoksa o anda intihap teedide-

dilerek yeniden mi yapılacak? Yoksa fesih mi edilecek? Bu hususta ne yapılacaktır bendenize mutlak surette derakap yapılmalıdır ve yine bu hususta ne gibi delâil ve emare mevcudolmalıdır ki, yeniden intihabat icrasına mübaşeret salâhiyetini heyeti intihabiye bahşedelim? Binaenaleyh encümenen rica ediyorum ve encümenin nazarı dikkatini celbediyorum bu boşluğu doldursun.

ZEKÂİ B. (Adana) — Efendim, bu intihabın keenlemeyekün addolunmasına sebeb olacak şey, intihabat esnasında, hariçten her hangi bir mün-tahibin veyahut mün-tahibolmıyan birinin yaptığı yolsuzluk değildir. Dışardan rey alanları tahrik edenler, teşvik edenler veyahut puslasım yanlış atanlar bir pusla yerine iki pusla atanlar velhâsıl ahkâmı cezaiyesi zirdeki maddelerde tâyin edilmiş olan eşhasa ait yolsuzluklar, intihabatın feshini mucibolmaz. Esasen her nahiyede intihab sandığının başında bulunan heyeti intihabiye bu gibi yolsuzlukları mene memurdur. Binaenaleyh şimdi kabul ettiğimiz 36 ve 37 nei maddelerde hangi puslaların esnayı tadatta kabul edileceği ve musarrah isimden ve mukayyet isimden fazla pusla zuhur ederse onların ne şekilde iptal edileceği ve şayet intihabolunmak hakkına malik olmyan bir adam da puslada yazılmış da intihabedilmiş ise onun da ne suretle keenlemeyekün addedileceği velhâsıl heyeti intihabiye haricinde bulunan mün-tahip veya mün-tahipler tarafından yapılmış yolsuzlukların; intihaba memur olan o heyeti intihabiye tarafından nasıl tesbit olunacağı ve hangi reylerin keenlemeyekün ve hangi reylerin makbul tutulacağı maddelerde musarrahtır. Binaenaleyh bunların hiç birisi intihabatı iptal etmez, onlar, o gibi yolsuzluklar esnayı intihabatta tashih olunur. İntihabatı keenlemeyekün addettirecek şey, intihabın icrasına memur olan heyeti intihabiye, intihabat esnasında yapacakları yolsuzluklardır. Suiistimalâttır. Bu da ancak mafevk bir şûraca kabili tetkik ve kabili tesbittir. Bu heyetin; intihabata yolsuzluk olmuş diye doğrudan doğruya bu intihabı feshederim demesi doğru değildir. Zaten o heyet yolsuzluğu men'e, ve verilen fazla puslaların ret ve iptaline memurdur. Ancak o heyeti intihabiye vaktiyle hakkı intihaba medar olmak üzere tahakkuk ettirdikleri nüfus cetvelinin, vilâyet şûrasına tevdi ve tasdikinden sonra, o cetvel kendilerine iade edilerek o cet-

vel mucibince intihabatı kabul edecek değiller mi idi? O cetvel içinden beş on esamiyi çıkarak intihabatı yapsalar; bunu kim tetkik ve zâhire ihraçedecektir. Bu yolsuzluğu yapan ve idare eden o heyeti intihabiye değil midir? İşte ancak bundan dolayıdır ki; bu yolsuzluğu takdir edecek olan bu suiistimali yapacak olan o heyet değil, mafevkindeki bir heyettir. Ve çünkü mafevk heyete; intihabolunmak salâhiyetini haiz olanların isimleri vaktiyle bildirilmiştir. İntihabat bittikten sonra gönderilecek cetvellerle şekli intihabat tetkik olunur. Filhakika heyeti intihabiye; hakkı intihaba yalnız malik olanların mı puslalarını kabul etmiş, yoksa hakkı intihaba malik olmyanların da puslalarını kabul etmiş mi? Bu tetkik edilir. Heyeti intihabiye intihabatta yapacağı iyilik ve fenalık ancak vilâyet şûrasınca, esnayı tetkikte anlaşılır ve eğer yolsuzluk varsa, hakkı intihaba malik olanların hakkı neden bu yolsuzluk sebebiyle zayı olsun. O takdirde yapılacak şey : İntihabı feshetmek ve yeniden onların hakkını ihkak etmektir. Ve madem ki bu cürüm mafevk bir heyetçe kabili tetkik ve tahkiktir. Binaenaleyh intihabatın tasdik veya reddi veyahut keenlemeyekün addi de yine vilâyet şûrasına aidolmak lâzımgelir. Musa Kâzım Efendi Hazretlerinin buyurdıkları gibi; encümenin noktai nazarı öyledir demedim. Yani vukubulacak yolsuzluklardan dolayı mahkemece takibatı kanuniye neticesinde, faillerin mahkûmiyetleri tebeyyün ettikten sonra, vilâyet şûrası intihabın keenlemeyekün addine veyahut tasdikine mecbur olacaktır. Binaenaleyh ona intizaren intihabat bir müddet kalacaktır gibi bir mâna anlamının ihtimali yoktur. İntihabat esnasında her ne suretle olursa olsun intihabata icrayı tesir edecekler hakkında yapılacak olan muhakeme muamelâtı ayrıdır. Vilâyet şûrası onunla mukayyet değildir. Onlar zaten mukayyet cürümlerdir. İntihabın feshini icabettiren şey esnayı intihabatta intihaba memur heyetin yapacağı yolsuzluktur. O heyetin yolsuzluğu ise ancak vilâyet şûrasında hallolunur. Binaenâlâzalik kendi mahalline terk etmek doğru bir şey değildir.

EMİR Pş. (Sivas) — Efendim her ne suretle olursa olsun, bu Nevahî Kanununu yapmakta bir maksat vardır. O da köylüleri tegallüp ve tahakkümden kurtarmaktır. Maksat bu olduğuna göre bu otuzuncu madde mucibince yapılan

intihabatın vilâyet şûrasınca kabul veya reddedilmek gibi hakkı sarihi yine ona bırakılıyor. Binaenaleyh mafevk bir şûraya bu hakkı tevdi etmekten ise bir müfettiş marifetiyle tetkikat yapılır, intihabat teçdidedilir. Binaenaleyh bu maddenin tamaniyle kalkması taraftarıyım. Yapılan intihabatta zannetmem ki, bir suiistimali heyeti umumiyesiyle yapsınlar. Böyle olmasa bile bunu tetkik etmek hakkını mafevk şûraya tevdi etmekten ise bir müfettiş marifetiyle tetkikat yapılır ve intihabat teçdidedilir. Bu intihabat yeniden iera edilir. İntihabata suiistimal karıştıranlar mucibi teçziye olacaksa mahkemeye tevdi edilir. Binaenaleyh bu maddenin tamamen kalkmasını bendeniz teklif ederim.

DURAK B. (Erzurum) — Efendiler şu bir satırlık madde üzerinde yarım saatten beri münakaşa ediyoruz ve bir neticeye iktiran ettiremedik. Vakit fazla olsa üç saat de, beş saat de münakaşa etsek zararı yok. Fakat bu müzakere ettiğimiz lâyhâi kanuniyenin maddeleri o kadar muğlâk yazılmıştır ki, her zaman için madde üzerinde tefsire muhtacız. Hatırı âlinizde olsa gerektir. Bundan bir iki müzakere evvel bu iki maddenin encümeninden tefsirini rica ettik. Encümen gelir, bu maddeyi tefsir eder, ancak anlayabiliriz. Bugün de madde tefsir edildi yine anlayamıyoruz. Daha anladığımız yoktur. Bunun üzerine bu kadar vaktimizi boşa geçireceğimiz yerde, encümen şu maddeleri biraz sarîh yazsa ve tefsirlere ihtiyâç göstermese daha iyi olmaz mı?

Efendiler bu kanunu köyler için yapıyoruz. Köyler için yaptığımız kanunları böyle muğlâk yapmakta ne mâna var. Meselâ şurada deniyor ki; «Hangi intihabın keenlemyekün olduğu vilâyet şûrasınca tâyin olunur.» Bu bir muamma. Geçen gün de arz ettiğim gibi «Elmâna fibatnış-sair»

Sonra mazbata muhariri bey burada çıktılar izah ettiler. Anladık, fakat bendeniz tamamiyle kaani olmadım. Çünkü, buyurdular ki, intihabat hakkında elde mevcut bir kanun vardır. Fakat o kanunun hilâfında oradaki heyeti intihabiye intihabata fesat karıştırırsa baştaki şûra tahkikat ve tetkikat iera eder. Bakınız bu mâna nerede? O mâna nerede? Bendeniz bundan hiçbir mâna istihracedemedim. Sonra zavallı köylü nasıl bir mâna çıkaracak bilmem.

Halbuki zaten müzakere ettiğiniz kanunun da bâtinen, zâhiren intihabatın şekline, usulüne fesat karıştırılıp karıştırılmıyacağına dair birçok maddeler vardır. Bu maddeler hilâfında hareket edenler olursa, bu maddelerin hilâfında intihabat yapılırsa tabii vilâyet şûrasınca gider. Vilâyet şûrası eğer o intihabatta bir fesatlık olduğunu görürse her halde intihabatı reddeder ve yeniden yaptırır. Ceza kısmını da bilâhara müzakere edeceğiz. Bunun için bu maddenin ve bundan sonra gelecek olan maddelerin yine sarîh olması lâzımdır. Biz Mecliste bu madde üzerinde bu kadar müzakere, münakaşa edersek, bunu köylerde, nahiyelerde anlamamın imkânı yoktur. Bendeniz rica ederim ki; böyle muğlâk maddeler varsa encümen alsın ve bunu iyi bir şekilde ifrağ etsin; sonra müzakere edelim.

SÜLEYMAN SIRRI B. (Yozgad) — Onu heyet takdir eder.

REİS — Efendim, söz alan üç arkadaşımız var. (Devam, devam sesleri)

SÜLEYMAN SIRRI B. (Yozgad) — Müsade buyurursanız buradan arz edivereyim.

Efendim, bu 39 ncu maddede hangi intihabatın keenlemyekün olduğu vilâyet şûrasınca tâyin olunur, diyor, halbuki vilâyet şûrası intihaba salâhiyettar değil ki, feshe salâhiyettar olsun. Vilâyet şûrasının vazifesi nahiyeden gidecek intihabat listesini tetkik ve kayıttan ibarettir ve sonra nahiyeye iade etmektir. Binaenaleyh, bu hakkı tasdik olmadığından feshe de salâhiyettar değildir. Maddenin tayyî lâzımgelir.

TUNALI HİLMİ B. (Bolu) — Efendim, encümen namına idarei kelâm eden Zekâi Bey biraderimizin buyurdıkları müdafaat iki şıkka ayrılıyor. Birincisi : Keenlemyekün hükmünü bildiren maddeye ait, ikincisi de boşluğa aittir. Bendeniz arz edeyim. Bir intihabın fesat ile mülevves olduğunu iddia eden bir kimsenin mutlak surette mahkemeye müracaat etmesi lâzımdır. Yine neticesi katiyen müfit ve gayrikanuni görülmiyen bir makam, intihabatta mutlak surette salâhiyettar olan makam bir mahkeme olmalıdır. Ve teçziye hususunda da böyledir. Binaenaleyh intihabın doğru veya gayrisahih olduğu mahkemede halledilebilir.

Yine bendenizin geçen günkü mâruzatım üzerine Zekâi bey, yukardaki maddelerin bâzı nok-

talari tadil edilmiştir. Bunlarla ne gibi puslaların keenlemeyekün addedileceği tesbit edilmiştir ve bir de yolsuzlukta bulunan bir heyetin kendi kendine bir karar itihaz etmesi katiyen caiz değildir, buyurdular. Arkadaşlar Zekâi Beyin bahsettikleri maddeler katiyen bahsettiğim noktaya taallük eder maddeler değildir. İkincisi; bir yolsuzlukta bulunmuş olan bir heyetin kendi aleyhinde veya lehinde bir karar itihaz veya icrayı hüküm etmesi doğru değildir, dediler. Yine geçenki söylediğimi nazarı itibara alacağım. Farz ediyoruz ki; yüz müntahip var. Farz edelim, yüsyuvarlak doksan dokuz çıktı. Farz edelim yalnız bir kişi de intihabedilecek. Ne diyeceğiz? Rey verilmiş. O adam da 99 rey almış, mesele bu kadar sarih olduğu halde fesat karışmış olan bu intihap makbul müdür, değil midir? Katiyen değildir. Çünkü fesat karışmıştır. Ama mutlak bu adam olacaktır. Başka namzet yoktur. Olsun, efendim. Madem ki, işin içinde yolsuzluk var, o intihap yeniden iera edilmelidir. O intihaba o kanunsuzluğu karıştıran kimdir? Heyettir veyahut değildir. Bu ne vakit ki, mahkemeye aksederse yolsuzluğu yapan cezasını çeker. Fakat mesele doğru bir intihap ile şûraya takdim etmektir. Binaenaleyh tekrar ediyorum. Encümenin mütalâası katiyen boştur. Bu boşluğu encümen doldurmalıdır. Yoksa ikinci müzakerede bendeniz doldururum.

ZEKÂİ B. (Adana) — Efendim, madde şu ikinci defa olarak yazdığımız şekilde kabul edilirse, zannederim hiçbir tevile hacet kalmaz. İntihabata fesat karıştıran heyeti intihabiye mahkemeye sevk ve bu sebeple intihabatı vâkıa vilâyet şûrasınca keenlemeyekün addedilerek, intihabat teedid olunur. Şimdi bu mutlak bu şekle ifrağ edilirse...

TUNALI HİLMİ B. (Bolu) — O başka, bendenizin iddiam başkadır.

ZEKÂİ B. (Devamla) — Heyeti intihabiye intihabata fesat karıştırır. O zaman o intihabat doğru olamaz. Fesih ve teededilmek lâzımgelir. Bunun feshine karar verecek olan heyetin katiyen mafevk bir heyet olması lâzımgelir. Evvelâ fesadı yapan heyetten o işi tashih etmeyi beklemek doğru olamaz. (Mahkeme yapamaz mı? sesleri) Mahkeme yapılan yolsuzluktan dolayı tâyini cezaya memurdur. Yoksa onlar, intihabın tasdikine veya feshine mezun değildir. Mahkemeler fesih kararı itasına mezun değildir. Mahkemeleri

buna mezun kılarırsanız o başka meseledir. Fakat şimdiye kadar İntihabat Kurumunda bu, mevzu-bahsolmamıştır. İntihabatı feshetmek salâhiyeti daima o intihabi iera eden heyetlere veya onun mafevki olan heyetlere aittir.

TUNALI HİLMİ B. (Bolu) — Hayır, hayır.

ZEKÂİ B. (Devamla) — Bu meselede bâzi arkadaşlarımı yeniden mütehasis eder nokta vardır. Neden dolayı vilâyet şûrası nahiye intihabatının doğru olup olmadığını tasdik etmek hakkını haizdir. Evet filhakika nahiye şûraları intihabatının doğru veya eğri olduğunu valiler tasdik eder, denseydi ben de sizinle beraber onun aleyhinde olurdu. Fakat heyeti müntehibe üzerinde kontrol; yine milletten doğan heyeti müntehibe vasıtasıyla iera edilir.

Binaenaleyh onun vesatet etmesinde hiçbir mahzur yoktur. Bunda bir mahzur tasavvur ederseniz o halde Meclisi Âlinizin bütün nahiye şûraları üzerinde olan hakkı mafevkiyetini ref'etmek iktiza eder. Bunun meşru olması, meclislerin, yine ahalinin hakkı intihabından doğma meclisler olmasından dolayıdır. Binaenâlâzalık bu itibarla nahiye şûralarının üzerine bâzi daha büyük şûralara kontrol vazifesini tevdi etmekte hiçbir mahzur yoktur, belki faide vardır. Çünkü onlar da müntahiptirler.

(Müfid efendiye hitaben) Niçin gülüyorsunuz beyefendi? Rica ederim; zatiâlileri bu fikrimin muarızını ise burada müdellelen izah ve bizi ikna edin.

ŞÜKRÜ B. (Bolu) — Vilâyet şûralarına öyle bir salâhiyet verilmesi doğru değildir.

ZEKÂİ B. (Adana) — İşte arz ettim efendim. Bu madde mucibince bu madde, intihaba memur olan heyeti intihabiye tarafından intihaba fesat karıştırılmışsa onlar mahkemeye sevk ve o intihabi teedidetmek lâzımgelir. O keenlemeyekün addıyla yeniden intihap yapılır.

ŞÜKRÜ B. (Bolu) — Yani şikâyet vukubulursa...

ZEKÂİ B. (Adana) — Bu intihap doğrudan doğruya vilâyet şûrasınca kabili tetkiktir. Yalnız yukarıki maddelerde dedik ki. İntihap hakkına malik olanlarla intihap olunmak hakkına malik olanların defteri, ezminei muayyenesinde ilân edildikten ve itirazlar verildikten, filân ve fi-landan sonra, mesele tahakkuk ettirilerek vilâyet şûralarına gönderilir. Onlar da bunu tasdik

ettikten ve birer nüshası intihabat icra edilmek üzere mahallerine iade olunduktan sonra, o intihabatı icra eden heyet, vilâyet şûrasınca tasdik edilmiş olan defteri alarak intihabedilmek hakkına malik olan efradı kendi gözü önünde tutarak intihabatı icra ederken o heyeti intihabiye her hangi sebepten dolayı hakkı intihaba malik olanlardan bir kısmının esamisini o defterden çıkarırsa ve onun hakkı intihabını nez ederse ve o adamlar da bilmezse, ki zaten ahlimiz o kadar hukuku intihabiyesi için uzun boylu uğraşmaya alışmış değildir, binaenaleyh heyeti intihabiye o adamlara, vilâyet şûrasından gelen defterde sizin isminiz yoktur. İntihabemeye veya intihabolunmak hakkına malik değilsiniz derse bu suretle intihabatı noksan yaparsa, neticede filânca kimseler ihrazı ekseriyet etmiştir. Diyerek mazbatasını yapacak ve tekrar şûrasına gönderecek değildir? İşte bu mazbatalar vilâyet şûrasına gelince orada bu cürüm kabili tetkktir. Çünkü vilâyet şûrasında defterin aslı mevcuttur. Yeni gelen defterlere nazaran yapılan intihabatta ankasdin bazı kimselerin ihraç edildiği anlaşılırsa o takdirde vilâyet şûrası heyeti intihabiye, intihabata fesat karıştırmıştır, der ve onları mahkemeye sevk eder ve intihabat teccidolunur. Böyle değil mi efendim.

REİS — Efendim müzakerenin kfiyeti hakkında takrir vardır. Müzakereyi kâfi görenler lütfen ellerini kaldırsın. Müzakere kâfi görüldü.

Efendim encümen yeni bir şekil teklif ediyor. Halbuki elde mevcut altı tadilname matbu nüshada bulunan şekle göredir. Onun için şimdi encümence son müsahhah olan maddeyi okuyorum.

Riyaseti Celileye

39 neu madde berveçhiâti tadil ve tavzih olunmuştur.

Madde 39. — İntihabata fesat karıştıran heyeti intihabiye mahkemeye sevk ve ancak bu suretle intihabatı vâkıa vilâyet şûrasınca keenlemyekün addedilerek intihabat teccidolunur.

Dahiliye Encümeni Mazbata
Muharriri
Zekâi

REİS — Sonra Müfid Efendi Hazretleri de otuz dokuzuncu maddenin tayyımı teklif ediyor.

Durak Bey de otuz dokuzuncu maddenin berveçhiâti kabulünü teklif ediyor.

(Hilâfı kanun yapılan intihabat vilâyet şûrasınca tetkik edilerek tebeyyün ederse şûra o intihabı keenlemyekün addeder.)

Erzurum
Durak

Riyaseti Celileye

Yapılan nahiye intihabı hakkında kura halkı tarafından intihapta suiistimal edildiği şikâyet edilirse vilâyet şûrası tarafından o intihap tetkik ve ol suretle ret veya tâyin edilir.

Kars Bolu
Fahredden Şükrü

Riyaseti Celileye

39 neu madde bir meçhuliyeti tazammun ediyor. Hangi intihabın keenlemyekün olacağını sarahaten irae eder. Keyfi muameleye gayrimüsaait bir tarzda tedvini zımında encüme iadesini teklif ederim.

Muş
Hamdi

(Encümene iadesi muvafıktır sesleri)

MÜFİD Ef. (Kırşehir) — Reis Beyefendi, encümen fikrini söyledi. Tekrar göndermeye haçet yok.

REİS — Efendim encümenin son teklif ettiği şekli muaddeli reyinize arz ediyorum.

TUNALI HİLMİ B. (Bolu) — Encümenin şekli muaddelinin aleyhinde söylyeeceğim.

REİS — Müzakereyi kâfi gördünüz.

TUNALI HİLMİ B. (Bolu) — Buna dair söz isterim.

REİS — Efendim, encümenin son teklifine göre maddenin birinci müzakeresini kâfi görenler ellerini kaldırsın. İndiriniz beyim ellerinizi. Şimdi efendim yalnız bir şekil kaıyor ki, o da encüme tekrar vermektir.

MÜFİD Ef. (Kırşehir) — Bendenizin tay teklifim var.

REİS — —Efendim, encüme iadesini de kabul etmezseniz madde tabiatıyla gider.

ZEKÂİ B. (Adana) — Reis Bey, encüme verin de tetkik edelim.

REİS — Efendim, encümen tadilnamelerle beraber maddeyi tetkik için istiyor.

DURAK B. (Erzurum) — Teklifimi okuyunuz.

REİS — Efendim. Her hangi bir maddeyi encümen isterse reye, karara lüzum kalmadan encümene iade edilir. Madde encümenden geldikten sonra bildiğinizi yapın. Şimdi reye

vaz'edilmeyen tadilnamelerle beraber maddeyi encümene gönderiyoruz.

(On dakika teneffüs)

İKİNCİ CELSE

Açılma saati : 2 sonra

REİS — Birinci Reisvekili Hasan Fehmi Beyefendi

KÂTİP : Mahmud Said Bey (Muş)

REİS — Celse küşadedildi efendiler.

3. — *Malta'dan avdet etmiş olan Sivas Mebusu Vâsıf Beyin Meclise takdimi*

REİS — Malta mağdurininden ve müdafaai memleketin ilk mücahitlerinden Sivas Mebusu Vasıf Beyi takdim ederim. (Alkışlar. Kürsiye sesleri)

VÂSİF B. (Sivas) — Efendiler, Meclisin ağuşundan bizi İngilizlerin nasıl bir kasıt ile aldığını biliyorsunuz. Fakat Meclisi Âlinin takibettiği meslek onların kasdına meydan bırakmadı. Arkadaşlarımız dağılmadılar ve burada toplandılar, vazifeye devam ettiler. Millet hakkındaki emeli pek iyi bir surette takibettiler. En nihayet İngilizler, bizi tahliye edüp ve en sonra aldıkları yerden geri alıp bu Meclise getirdiler ve getirmeye mecbur kaldılar. Bu suretle Meclis tarihine kaydetti ve İngilizler'de kendi tarihine bir sayfa kaydettiler. Bir fark ile ki, bizimkiler zafer ve şeref kaydettiler onların ki, ise bir hezimet. Âlemi medeniyete karşı tarihlerini bir zulüm ile telvis ettiler. Büyük Millet Meclisini temsil eden sizlere teşekkürle beraber tebrik eylerim. (Alkışlar)

5. — TAKRİRLER

1. — *Van Mebusu Haydar Beyle arkadaşlarının, dâvayı millînin tahakkuku hususunda gayret sarf etmiş olan Madam Gulis'e Meclise beyanı teşekkür edilmesine dair takriri.*

Riyaseti Celileye

Dâvayı millîmizin ispatı meşruiyeti için pek âlicenabane fedakârlıklarda bulunan Muhterem

Madam Gulis Cenaplarına Meclise beyanı teşekkür edilmesini teklif eyleriz.

Van Mebusu	Kozan	Sivas
Haydar	Fikret	Zülfü
Trabzon	Erzurum	Kars
Hüsrev	Hüseyin Avni	_____

(Şiddetli alkışlar)

HACI TEVFİK Ef. (Kângırı) — Yaşasın insaniyet perverler.

2. — İCRA VEKİLLERİ MUAMELÂTI

1. — *Nafia Vekili Rauf Beyin istifanamesi.*

REİS — Sivas Mebusu Rauf Beyefendinin, Nafia Vekilliğinden istifanamesi var.

T. B. M. Meclisi Riyaseti Celilesine

Hastalığım dolayısıyla dünkü Perşembe günü Heyeti Umumiye halinde içtima eden Mecliste ispatı vücut edemedim. Bugün içtimai mezkûrde hazır bulunan 167 zattan ancak 84 zatın reyini itimadiyle münhal bulunan Nafia Vekâletine intihap buyurulduğumu öğrendim. Böyle mühim ve hayati anlarda vekâlet umurunu deruhte ancak Meclisi Âlinin bihakkin itimadına liyakatle mümkün olabileceği kanaatinde olduğundan izhar buyurulan itimada arzı teşekkürle beraber mevcut âzaya nazaran reyini itimat adedini vazife ve mukabili olan mesuliyeti deruhte için kâfi göremediğimden bu vazife için daha büyük itimada mazhar bir zatı vekâleti mezkûreye intihap buyurmak üzere Nafia Vekâletinden istifamı arz ve kabulünü istirham eylerim.

Sivas Mebusu
Hüseyin Rauf

TEVFİK Ef. (Kângır) — Efendim, Rauf Beyefendinin bugün kim olduğunu hepimiz biliriz. Umuru devleti tedvir eder veya edemez bunu düşünmek ve söylemek zaittir. Mamafih; o günkü intihapta bir yanlışlık oldu. Bu yanlışlık; Rauf Bey vekâleti kabul edecekmiş, etmiyecekmiş gibi o gün ortada deveren eden bir sözden ileri geldi. Arkadaşlarımızın ekserisi, kabul etmezse bile rey vereceğiz dediler. Rey verdiler. Bâzıları da kabul etmez diye reyden nükûl ettiler. Onun için izafi bir ekseriyet oldu. Yoksa kabul edeceğini bilselerdi umumen ve müttefikan reylerini verecektiler. Onun için istifasını geri almasımın taraftarıyım.

RAUF B. (Sivas) — Malûmuâliniz yirmi aylık bir zamanı esaretle geçirdik. Sizin şerefi refakatinizden bu müddet zarfında mahrum idik. Burada bidayeti içtimadan bugüne kadar Cenabıhakkı hamdüsenalar olsun millet ve memleketi büyük bir raddeye getirdiniz. Menâîini teminen büyük hidemat ifa ettiniz. Sizin vücuda getirdiğiniz askerî ve mülki kuvvetler hukuku milleti bihakkin şerefli olarak müdafaa ettiler ve ediyorlar ve inşaallah yakında tamamen mukaddes gayemizi istihsal edeceklerdir. Bunca zamandan beri bu vekayii mühimmenin cereyanı esnasında tabii aranızda bulunamadım ve yabancı kaldım. Yirmi aylık esaret sıhhatim üzerine de tseir icra etti ve bu itibarla buraya muvasalatında bâzı arkadaşlarımızın bana teveccüh eseri olarak işaret ettikleri pek mühim vazifeleri deruhde de bir müddeti muvakkate için mâzur olduğumu söylemiştim. Hastalığım esnasında kıymetli arkadaşlarımdan bâzılarının işaretleriyle Ömer Lûtfi Beyefendiden inhilâl eden Nafia Vekâletine intihabım için rûfekayi kiramdan bâzıları memuriyet kabul edemiyecek kadar rahatsızlığım ve bu husustaki kanaatimi bilmeleri dolayısıyla reye iştirak etmemişler ve bir kısmının da reylerinde ısrar etmeleri bendenize bir vaziyet ihdas etti. Bu vaziyet de istifamda arz ettiğim şekildedir.

Efendiler, ben bu milletin en âciz bir ferdi (Estağfirullah sadaları) Ve azat kabul etmez bir eciriyim. Bu milletin her hangi bir hizmeti benim için bir şereftir. (Alkışlar) Bu meyanda bir kağıt kolu kumandanı olarak muvaffakiyet ihraz eden ordumuzun bir tek neferine hizmet etmek benim için pek büyük bir şereftir. Yalnız

arkadaşlar emniyetle tâyin edilmiş bir memuriyetle, bu milletin vahdetini temin eden halâs programını çizen ve bu gayeyi istihdaf için elbirliğiyle çalışan ve bu kadar şanlı muvaffakiyetler ihraz eden, elinde teşriî ve icrai kuvveti haiz olan Meclisi Âlinizin vekâletini deruhde etmek arasında çok büyük fark vardır. Meclisi Âlinizin cihanca malûm olan gayesi, bir an evvel, bu taarruz eden düşmanı topraklarımızdan atmak ve misakı millî hududu dâhilinde bu milletin gayelerini tâyin ve tahdidetmek, istiklâlini teyit ve tarsin etmektir. Bu esas gaye olduğuna nazaran benî Nafia Vekâletine memur edince ben bu gayeyi esasiye iman etmiş mebus arkadaşlarımm heyeti umumiyesine yakın bir ekseriyetle ifayı vazife edebilirim. Aksi takdirde arkadaşlarımızın milletin umurunda, Millet Meclisinin hâkim olduğu anlarda millettten ziyade nefsimde yoktur. Benim nefsimden, benim kuvvetimden, benim harekâtımdan çok yüksek milletin umuruna nâzım bir Millet Meclisi vardır. Binaenaleyh onlardan alacağım emir ve iradeye nazaran hareket ederim. O irade de sarîh ve belîğ olmalıdır. O zaman ancak viedanım müsterih, istikbalden emin olarak vazifeye devam edebilir ve avnüünayettî hakla ifayı hizmete çalışırım. Bu vesile ile müsaade ederseniz iki, üç sözle kanaatlerimi hulâsa etmek isterim. Şayet kanaatlerimle, kanaatlerinizde vahdet hâsıl olur ve bana bu vazifeyi tevdi ederseniz biliniz ki efendiler benim büyük şimendifer hatları, şoseler ve saire gibi fikirlerim bugün için yoktur. Benim kanaatim, demin arz ettiğim gibi, bugün memlekette defedilecek ve muhakkak defedilecek bir düşman vardır, bu düşmanın def'i için gazanferane uğraşan ordumuz vardır. Evveleminde ordumuzun umurunu teshil etmek için Nafia Vekâletinin vesaitini, teknil kuvvetini ve en âzami faaliyetle çalıştırmaya gayret ederim. Ve bunu vazife addederim. (Hay hay sesleri) Bu meyanda Meclisi Millîmizden alacağım kuvvetle o idareyi sürat makinası gibi işletecek surette murakabeye çalışacağım. Bundan başka eğer bendenizden şoseler, vâsi yollar imalî, turuku cedide ihdası gibi fevkalâdelikler ümidederseniz şimdiden söylerim, bunun imkânsızlığını muterifim. Zannederim, kanaatlerimi Müslüman bir kardeşiniz gibi arz ettim. Bundan sonra milletvekillerinin reyi bana irade ve emir olunacaktır. (Alkışlar, reye koyunuz sesleri)

HÜSREV B. (Trabzon) — Efendim, Sivas Mebusu arkadaşımız Rauf Beyefendinin söylediklerinden fazla lâf söylemek istemem. Anlaşıyor ki, Rauf Bey bu vazifeyi şu veya bu vazife için değil, bilâkis tek mil Meclisi Millimizin hakkındaki reyini kuvvetli görmek istediği, bu mühim anda kuvvetli şahıslarla takviye etmek arzu ettiği Heyeti Vekileyi itimadı tam ile görmek istiyor. Onun için tâyini esami ile reye konmasını teklif ederim.

ŞEVKİ B. (İçel) — Reyî işari ile meseleyi halledelim efendim. (Tâyini esami sadaları)

MÜFİD Ef. (Kırşehir) — Reis Bey, usulü müzakere hakkında söz isterim. Tâyini esami ile reye koymak kanuna münafidir. Rauf Bey biraderimize Meclisten hiçbir arkadaşımızın ademi itimadı yoktur. İstifasını geri almasını ve Meclisin heyeti umumiyesinin kendisine itimatdetmesini teklif ederim.

OSMAN B. (Lâzistan) — Bendeniz de tâyini esami ile reye vaz'ını teklif edeceğim. Madem ki, Heyeti Celilenin Rauf Beye itimadı tamı vardır.

EMİR Pş. (Sivas) — Reis Bey, Rauf Beyin arzusuna bırakalım, ona göre intihabedelim.

CELÂLEDDİN ARİF B. (Erzurum) — Reis Bey, müsaade buyurulur mu? Madem ki arkadaşlarımızdan birçoğu tâyini esamiden bahis buyurdular. O halde Rauf Beyefendiye tâyini esami ile beyanı itimat buyurulmasını teklif ediyorum.

REİS — Efendim bu hususta söz istiyen başka arkadaşlarımız var. Mevzuu kâfi görenler lûtfen el kaldırsın. (Kâfi görüldü)

2. — *Rauf Beye itimat beyan edilmek suretiyle Nafia Vekilliğine intihabın takviyesi.*

REİS — Efendim, iki fikir var. Birisi reyî işari ile Rauf Beyefendiye beyanı itimat ve teyidi itimattır. İkincisi de, hayır bu tâyini esami ile olsun yolundadır. (Hayır sesleri) Müsaade buyurunuz, Rauf Beyefendiye sual ediyorum. Rauf Bey, reyî işari ile mi olsun, yoksa tâyini esami ile mi?

RAUF B. (Sivas) — Arkadaşlarımın izharı buyurdıkları teveccühe teşekkür ederim. Lûtfen bir daha tâyini esami ile olsun.

REİS — Efendim, Rauf Beyefendinin istifasının reddiyle teyidi itimadedilmesini reyimize arz ediyorum. Kabul edenler beyaz, etmeyenler kırmızı pusla verecek.

Efendim müsaade buyurunuz, kendisinin reyine bıraktık. Kendileri de tâyini esami ile olmasını rica ettiler. Lûtfen reylerinizi veriniz.

Efendim, müsaade buyurunuz. Reye arz edilen cümle şudur: «Rauf Beyefendinin istifasının iadesiyle teyidi intihap ve beyanı itimadedilmesidir.» (Öyle, sadaları)

(Âra toplandı.)

Efendim, başka rey vermeyen zevat varsa lûtfen reylerini versinler. tasnife başlayacağız.

Nafia Vekili Rauf Beyefendinin istifasının iadesiyle teyidi intihap ve beyanı itimadı mutazammın olan ârânın neticesinde reye iştirak edenler 163 olduğuna göre, muamele tamam. Bir redde karşı 162 rey ile Rauf Beyefendi Nafia Vekâletine intihab olunmuştur. (Alkışlar)

REİS — Bermutat yarın İdarei Nevâhi Kanununun müzakeresine devam etmek üzere müzakereyi tatil ediyorum.

(Saat : 5,15)

(Kabul edenler.)

Mustafa Kemal Pş. (Ankara), Mustafa B. (Gümüşane), Mehmed Rıza B. (Gümüşane), Abdullah Ef. (Bolu), Resul B. (Bitlis), Hasan B. (Trabzon), Mustafa Kemal B. (Ertuğrul), Fahreddin B. (Kars), Zülfi B. (Diyarbakir), Tahir Ef. (Kângırı), Mesud B. (Karahisarı Şarkı), Sadeddin B. (Menteşe), Cemil B. (Kütahya), Derviş B. (Mardin), Ali B. (Karahisarı Sahib), Ahmed Mazhar B. (İstanbul), Sadullah B. (Bitlis), Tevfik B. (Van), Kâzım Hüsnü B. (Konya), Âkif B. (Batum), Sıdkı B. (Malatya), Recai B. (Trabzon), Celâleddin Arif B. (Erzurum), Musa Kâzım Ef. (Konya), Ali Ceneni B. (Gazianteb), Ömer Vehbi Ef. (Konya), Şevki B. (İçel), Mehmed Nadir B. (İsparta), Arif B. (İstanbul), Mustafa Lütfi B. (Siverek), Hacı Mustafa Ef. (Ankara), Hafız Hamdi Ef. (Biga), Esad Ef. (Aydın), Hamdi B. (Ertuğrul), Mazhar B. (Aydın), Şemseddin Ef. (Ankara), Osman Fevzi Ef. (Erzincan), Süleyman Sırrı B. (Yozgad), Hacı Ali Ef. (İçel), Tufan B. (Hakkâri), Hacı Nuri B. (Siird), Besim B. (Kastamonu), Seyfi Ef. (Kütahya), Mustafa Hilmi Ef. (Niğde), Rıza B. (Kırşehir), Ali Vefa B. (Antalya), Haydar B. (Gene), Ahmed Fevzi Ef. (Batum), Dr. Fikret B. (Kozan), Hacı Süleyman Ef. (İzmir), Rıza Vamık B. (Sinob), Besim Atalay B. (Kütahya), Vasif B. (Gene), Sırrı B. (Ergani), Rüstem B. (Oltu), Hafız Ahmed B. (Trabzon), Mahmud Said B. (Muş), Mehmed Sırrı B. (Siverek), Hamdi B. (Biga), İsmail B. (Erzurum), Hamdi Ef. (Diyarbakir), Hacı Âtîf Ef. (Ankara), Hacı Fevzi B. (Elâziz), Vâsîf B. (Sivas), Nafiz B. (Canik), Seyid Hüseyin B. (Erzincan), Mustafa Pehmi Ef. (Bursa), Nebil Ef. (Karahisarı Sahib), İsmail Safa B. (Mersin), Osman Nuri B. (Bursa), Nüzhet B. (Ergani), Sadık B. (Kırşehir), Osman B. (Lâzistan), Ata B. (Niğde), Hüseyin Hüsnü Ef. (İstanbul), Arif B. (Bitlis), Ömer Lütfi B. (Amasya), Şükrü B. (Bolu),

Dr. Mustafa B. (Kozan), Abdülğani B. (Muş), Şükrü B. (Canik), Lütfi B. (Malatya), Celâl B. (Trabzon), Memduh B. (Karahisarı Şarkı), Abdülğani B. (Siverek), Hüseyin Avni B. (Kozan), Faik B. (Edirne), Yasin B. (Oltu), Sami B. (İçel), Hüseyin Avni B. (Erzurum), Emin B. (Ergani), Yahya Galib B. (Kırşehir), Nuri B. (Bolu), Tevfik Ef. (Kângırı), Rıza B. (İstanbul), Hacı Mehmed Ef. (Eskişehir), Tahsin B. (Aydın), Haydar B. (Van), Salih Ef. (Siird), Hüsrev B. (Trabzon), Fikri B. (Gene), Salâhaddin B. (Mersin), Hasan Basri B. (Karesi), Hacı Ahmed Hamdi Ef. (Muş), Dr. Suad B. (Kastamonu), Yusuf Ziya B. (Bitlis), Mustafa Durak B. (Erzurum), Dr. Adnan B. (İstanbul), Esad B. (Lâzistan); Halil Hulki Ef. (Siird), Hacı Garib Ağa (Malatya), Hafız İbrahim Ef. (İsparta), Haydar Lütfi B. (İçel), Operatör Emin B. (Bursa), Abdülgafur Ef. (Karesi), Hamdi Namık B. (İzmit), Necib B. (Ertuğrul), Sabri B. (Kastamonu), Halil İbrahim B. (Ertuğrul), Mehmed Şükrü B. (Karahisarı Sahib), Haşim B. (Çorum), Rasih Ef. (Antalya), Şerif B. (Sinob), Emin B. (Ergani), Vehbi B. (Niğde), Rüşdü B. (Ergani), Ali Ef. (İçel), Mehmed B. (Biga), Âlim Ef. (Kayseri), Ragıp B. (Gazianteb), Şeref B. (Edirne), Kadri B. (Siird), İbrahim B. (Karesi), Cavid B. (Kars), Emir Pş. (Sivas), Ali Rıza B. (Kars), Dr. Abidin B. (Lâzistan), Mustafa B. (Dersim), Çevdet B. (Kırşehir), Necmeddin B. (Siird), Osman Kadri B. (Muş), Feyyaz Âli B. (Yozgad), Ragıp B. (Kütahya), Mehmed Ef. (Adana), Enver B. (İzmir), Mehmed Vehbi Ef. (Konya), Zekâi B. (Adana), Rifat Ef. (Konya), Mehmed Akif B. (Burdur), Zamir B. (Adana), Halil İbrahim B. (İzmit), Yusuf Kemal B. (Kastamonu), Şakir B. (Ankara), Hasan Fehmi B. (Gümüşane), Emin Ef. (Aydın), Ali Ulvi B. (Burdur), Yunus Nadi B. (İzmir), Ömer Mümtaz B. (Ankara), Hasan Hayri B. (Dersim), Behiç B. (Kângırı), Hakkı Pş. (Niğde).

(Reddedenler)

İsmail Safa B. (Mersin).

